

«ΔΕΥΤΕΡΟ ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗ ΜΗΤΕΡΑ»

(Ποιητική σύνδεση Κώστα Μόντη)

Στην ποίηση Κ. Μόντη υπάρχει μια ύλικότητα, κάτι το στέρεο, κάτι που της προσδίδει όγκο, περιγράμμα, ειδικό βάρος. Λες και δεν είναι οι έννοιες ή πρώτη ύλη του ποιητή αλλά το χρώμα, ή πέτρα, το μέταλλο. Και τα όργανα του λές και δεν είναι ο λόγος, αλλά η σμίλη, το σφυρί, ή φωτιά. Τόσο άπτό και τριδιάστατο στον χώρο είναι το έργο του. Τόσο έπιμονη είναι η διαδικασία της δημιουργίας. Ο ποιητής σε βασίζει σε μια γωνιά και σε αναγκάζει να παρακολουθήσεις σε όλη την πορεία το γίνεσθαι. Και σε όλες τις λεπτομέρειες. Έκείνο το ψαχούλεμα, το ανατεδογύρισμα, εκείνο το άργα πλάσιμο της μορφής μ' όλες τις αισθήσεις εν έργηγόρει, εκείνο το έπιμονο στριφογύρισμα γύρω από το ένα και το ουσιαδές όλ' αυτά έχουν κάτι από τη μέθοδο των μαστόρων της λαϊκής τέχνης.

Κάποτε πριν χρόνια ο Ροζιέ Μιλλιές είχε οργανώσει στο Γαλλικό Κέντρο μια σειρά συναντήσεων συγγραφέων με το κοινό. Σε μια τέτοια συνάντηση αντιμετώπισε κι' ο Κ. Μόντης τους αναγνώστες του. Ομολογώ πως μ' εντυπωσίασε η αφήγηση του, η ειλκρινεία με την οποία μίλησε για τη ζωή του, για τις προσωπικές δοκιμασίες του. Φυσικά, από μόνο του ένα προσωπικό δράμα δεν είναι αρκετό για να θρέψει τη δημιουργία ενός καλλιτέχνη. Η ικανότητα όμως της αυτοσυγκέντρωσης πάνω στο προσωπικό βίωμα, η ικανότητα μετατροπής του προσωπικού βιώματος σε αξονα, σε άφετηρία και κατάληξη μαζί μπορεί να το προσδώσει άπιθανες διαστάσεις και να το κάνει πηγή συνεχούς έμπνευσης.

Στο υπόβαθρο του έργου του Κ.Μ. υπάρχει μια πηγή που δίνει τον τόνο σε όλους τους συλλογισμούς. Αυτή η ίδια ή μορφή της ποιητικής σύνθεσης, αυτή η ίδια ή μορφή του γράμματος προς την μητέρα που χρησιμοποιεί ο ποιητής, μαρτυρεί ακριβώς την ανάγκη που νοιώθει να επικοινωνήσει με το πιο κοντινό του πρόσωπο για να πει κάτι το πολύ προσωπικό, το πολύ πονεμένο.

Στο Γράμμα αυτό που είναι το δεύτερο, υπάρχει μια κίνηση του Κ.Μ. προς τις πιο σκοτεινές γωνιές.

«Μητέρα, είν' όλα ένας φαύλος κύκλος/μητέρα, είμαστε όλοι ένας φαύλος κύκλος, / μια άστειότητας...».

Ταυτόχρονα όμως υπάρχει και μια κίνηση προς τα έξω μια διάθεση διευρύνσης του στενού κύκλου.

Για τον ποιητή αυτή η διευρύνση ίσως νάχει το νόημα της υπογράμμισης της προσωπικής του πίκρας. Αντικειμενικά όμως το κάθε άνοιγμα προς τον πλατύ κόσμο και τους προβληματισμούς του σπάει τον ασφυκτικό κλοιό και επιτρέπει σε καινούριους ανέμους να κυκλοφορήσουν.

Αυτές τις στιγμές του «Δεύτερου Γράμματος...» τις ξεχωρίζουμε:

«Δέν είμαι επίσης βέβαιος, μητέρα, / αν όλα όσα σούλεγα στο προηγούμενο μου γράμμα / άφοροῦσαν το νησί κ' έμένα / ή αν πήγαιναν παρατέρα. / Όμως ούτως ή άλλως θα ξεχωρίσης κι' αυτή τη φορά τα δικά μας, / Αν και γιατί να τα ξεχωρίσης, / αν κι' όχι, πως να τα ξεχωρίσης / που το νησί δεν είναι πιά νησί, / που μάς υπέρδεψαν τα σύννορα, / που μάς υπέρδεψαν τα περιρρέοντα πελάγη, / που μάς υπέρδεψαν τα περιρρέοντα ένδιαφέροντα...»

Και λίγο πιο κάτω:

«Τι ανάγκη ήταν, φέρ' είπειν, ν' αναφέρουν χτές / πως ο νεαρός αξιωματικός που καταταμάχιστηκε στο Βιετνάμ / ήταν εικοσιτριών χρονών; / Τι χρειαζόταν ή ηλικία; / Υπάρχουν κι' άλλα παιδιά εικοσιτριών χρονών, / υπάρχουν χιλιάδες παιδιά εικοσιτριών χρονών / κι' υπάρχουν οι μητέρες τους κ' οι πατέρες τους / και τ' αδέρφια τους / και συγχύζονται κι' άνωστατώνονται / και λέν «σαν το Γιώργο μας» και «σαν τον Γζώνη μας» / και λέν «Παναγιά μου, σαν τον Γζώνη μας»

διά Σ.Σ.) να ψεύδεται / ... να λήη δε χωρά άλλον άνθρωπο, / να λήη δε χωρά άλλο μυρμήγκι, / να λήη δε χωρά άλλο πόνο, / ν' άπειλή κατάρρευση. / Όμως τι σημαίνει δε χωρά άλλον άνθρωπο; / που θα μείνουν οι υπόλοιποι; / Όμως τι σημαίνει δε χωρά άλλο πόνο; / Ποιός θα θαστάξη τον υπόλοιπο; / Δεν ξέρει πως ένας μονάχα άνθρωπος να μείνη έξω / μένουν όλοι...».

Έδώ ο Κ.Μ. παρουσιάζεται πιο άπαλός μαζί και πιο σφός. Και πιο σαφής θα λέγαμε. Γιατί δι,τι και να ποῦμε σε μια τέτοια ποίη

Του Π. ΠΑΙΟΝΙΔΗ

ση, όπως του Κ.Μ., στην οποία οι έννοιες μοιάζουν με πολύγωνα πετραδάκια, δεν είναι δυνατό να υπάρχει μια μονάχα γωνιά λήψης, μια έρμηνεία. Υπάρχουν λ.χ. στιγμές όπου έχει την έντύπωση πως ο ποιητής κάτι άλλο έχει κατά νουν απ' ότι υποβάλλει ο στίχος. Υπάρχουν στιγμές όπου έχει την έντύπωση πως κάτω θαθεία στον πυρήνα, στο σημείο εκκίνησης, σαν καλοηληφίσεις τα πράγματα ή γεύση δεν είναι έντελώς ή ίδια μ' εκείνη που προσφέρει το έργο σαν σύνολο.

Γινόμαστε δηλαδή μάρτυρες εκείνης της μαγικής λειτουργίας

των νόμων της τέχνης που καθιστούν το καλλιτέχνημα μια αούθπαρκτη κατάσταση ανεξάρτητη καμια φορά κι' απ' αυτές ακόμη τις προθέσεις του δημιουργού.

Το «μυστήριο» αυτό έχει την εξήγηση του. Κι' αυτή βρίσκεται στην α λ ή θ ε ι α που από τη στιγμή που θα εισχωρήσει σ' ένα έργο τέχνης το θέτει υπό τον πλήρη της έλεγχου.

Αναφερόμαστε, φυσικά, σε πραγματικούς καλλιτέχνες και σε πραγματικά έργα τέχνης.

Διασβάζοντας την ποίηση του Κ.Μ. έχεις πράγματι την αίσθηση πως σε παίρνει από το χέρι ένα τρίτο πρόσωπο, που βρίσκεται ίσως πέρα κι' από τον ποιητή ακόμα, για να σε οδηγήσει σε δικά του μονοπάτια μοναδικής μαγείας.

Το «Δεύτερο Γράμμα...» κλείνει με την υποσημείωση του ποιητή πως δεν ξέρει αν θα γράψει ένα τρίτο γράμμα. Ίσως να μη χρειάζεται ένα τρίτο γράμμα. Ίσως να είχαν τα δυο γράμματα όσα είχαν να πούν και να εξάντλησαν το είδος τους. Η βουνοσειρά όμως μένει κι' είναι πολλή, ο κάμπος μένει κι' είναι πολύ, το χελιδόνι μένει κι' είναι πολύ κι' είναι κι' εκείνη ή τλήγη, π ρ ο ο π α ν τ ό ς ή π λ η γ η τόσο πολλή. Κι' όλα αυτά είναι τόσο οργανικά δεμένα, τόσο άφουοιωμένα με τον Κ. Μόντη που δεν μπορεί παρά να τα θροῦμε σε καινούριες εκδόσεις.

1973 Χρυσή

πρ
μη
κα
είχ
Λι
νη,
9 μ
Γι
της
κωσ
σκλη
Σ
—
νοῦ
γνο
βοπ
τόγ
Λόγ
πρ
τα.
νη
δευ
να
Τ
πολι
γαγι
και
ριλα
θημα
δρμω

κπ 2.43